

Коцур Леся Михайлівна

Інституційний вимір системи безпеки та оборони ЄС в контексті концепції Європейської стратегічної автономії

УДК 327+355]-049.5(4)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.9>

Коцур Леся Михайлівна
кандидат історичних наук,
доцент кафедри політології
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі
вул. Сухомилинського, 30, Переяслав,
Україна
ORCID: 0000-0001-8996-1606

Актуальність. Світові геополітичні трансформації останніх десятиріч спонукали Європейський Союз переглянути політику власної системи безпеки та оборони, у результаті чого почала формуватися концепція Європейської стратегічної автономії. Вона спрямована на підвищення рівня незалежності та самостійності Євросоюзу в галузях безпеки, оборони й зовнішньої політики. Понад десятиліття ця ідея наповнювалася інституційним сегментом, а після остаточної формалізації у 2016 р. вона почала наповнюватися й реальним змістом та відповідними механізмами її реалізації, що призвело до суттєвих змін у безпековій політиці ЄС. Мета. Оскільки інституційна спроможність реалізації цієї Концепції відіграє ключову роль у безпековій політиці ЄС, то в умовах сьогодення важливо проаналізувати трансформацію інституційних спроможностей ЄС у галузях безпеки, оборони та зовнішньої політики, спрямованих на посилення стратегічної автономії. Методи. Дослідження проведене з урахуванням принципів об'єктивності та всебічності розкриття проблеми; з використанням загальнонаукових методів (аналізу, синтезу, абстрагування), ретроспективного та компаративного методів, які дозволили виокремити певні відмінності у трансформації інституційної системи, пов'язані з появою нових воєнно-політичних загроз у Європі. Результати дослідження дозволили дійти висновку, що в основі реалізації концепції Європейської стратегічної автономії лежать насамперед питання безпеки та оборони. Реалізація цієї Концепції спирається на потужну мережу безпекових інституцій ЄС, які мають відповідну ієрархію і постійно трансформуються з урахуванням поточних воєнно-політичних викликів та загроз. На горі цієї ієрархічної драбини перебуває Європейська Рада, якій підпорядковуються військові, цивільні та науково-дослідні й освітні установи. Аналіз діяльності цих установ та їх трансформація свідчить, що за останні десятиліття ЄС значно зміцнив свої військові, оборонні та дипломатичні спроможності й став серйозним геополітичним гравцем з точки зору впливу на глобальні як політико-економічні, так і безпекові процеси.
Ключові слова: Європейський Союз, Європейська Рада, інституція, безпека, оборона, Європейська стратегічна автономія, концепція.

Вступ. Світові геополітичні трансформації кінця XX – податку XXI століття спонукали Європейський Союз (далі – ЄС) переглянути політику власної системи безпеки та оборони. Як наслідок у політичних колах ЄС почала формуватися концепція Європейської стратегічної автономії (далі – Концепція) спрямована на підвищення рівня незалежності та самостійності Євросоюзу в галузях безпеки, оборони та зовнішньої політики. Спочатку ця ідея наповнювалася інституційним сегментом, а після остаточної формалізації цієї Концепції у 2016 р. вона почала наповнюватися й реальним змістом та відповідними механізмами її реалізації, що призвело до суттєвих змін у безпековій політиці ЄС [3].

Мета. Зважаючи на те, що інституційна спроможність реалізації цієї Концепції відіграє ключову роль у безпековій політиці ЄС, то в умовах сьогодення важливо проаналізувати трансформацію інституційних спроможностей ЄС у галузях безпеки, оборони та зовнішньої політики, спрямованих на посилення стратегічної автономії.

Методи. Дослідження проведене з урахуванням принципів об'єктивності та всебічності розкриття проблеми. Загальнонаукові методи –

аналізу, синтезу та абстрагування дозволили комплексно розкрити інституційний вимір системи безпеки та оборони ЄС в контексті реалізації концепції Європейської стратегічної автономії, виокремивши переломні етапи трансформації інституційної системи. Ретроспективний та компаративний метод дозволили виокремити певні відмінності у трансформації інституційної системи, пов'язані з появою нових воєнно-політичних загроз у Європі й, зокрема, російсько-українською війною.

Результати. Інституційне оформлення системи безпеки та оборони ЄС почалося задовго до формалізації згаданої Концепції, тому вже певний час окреслена проблематика перебуває у полі зору багатьох дослідників. Зокрема, її розкривають у своїх напрацюваннях Джованна Боно [7] та ряд інших науковців. Наприклад, Малена Брітц та Аріта Ерікссон детально розкривають специфіку роботи Європейського оборонного агентства, створеного у 2004 р. [1; 34]; Ралука Чернатоні розкриває інституційне оформлення Європейського оборонно-технологічного та промислового комплексу (EDTIC) [12]; український науковець Володимир Мандрагеля у 2011 р. досить змістовно схарактеризував європейську структуру, що опікується зовнішньою

політикою і політикою безпеки [4]. Водночас інституційні зміни, пов'язані з реалізацією концепції Європейської стратегічної автономії, досі залишаються маловивченими як вітчизняними, так і закордонними науковцями.

Ретроспективні аспекти інституційного оформлення системи безпеки та оборони ЄС свідчать, що практично до кінця 1990-х рр. безпекова політика ЄС виконувалася переважно в рамках НАТО та ОБСЄ. Проте після внесення змін до Маастрихтського договору 15-16 червня 1997 р. підходи у цій площині було змінено, оскільки цими доповненнями передбачалося започаткування *Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС*. Також почала вибудовуватися чітка інституційна надбудова управління цією політикою, яка складається з постійних політичних, військових та цивільних структур [2].

Так, найвищою інституцією, яка здійснює управління Спільною зовнішньою політикою та політикою безпеки ЄС є *Європейська Рада (ЄР)*, яку не слід плутати з Радою Європи чи Радою ЄС. У прямому сенсі ЄР діє на рівні регулярних зустрічей глав держав та урядів країн Євросоюзу. Також вона є вищим політичним органом ЄС, який визначає загальний політичний напрям і пріоритети Євросоюзу. З 2009 р. ЄР стала однією з семи інституцій ЄС після змін, внесених Лісабонським договором. Окрім глав держав та урядів держав-членів ЄС до складу ЄР входять – її голова, який обирається раз на 2,5 роки, та голова Європейської комісії. Саме Президент Європейської Ради, Верховний представник разом державами-членами, використовуючи національні ресурси та ресурси Союзу втілюють безпекову політику [25; 15].

Однією з найважливіших інституцій в межах Європейської Ради є *Комітет з політики та безпеки (PSC)*, який відповідає за Спільну зовнішню політику та політику безпеки ЄС (CFSP) і Спільну політику безпеки та оборони (СПБО/CSDP). Зокрема Комітет стежить за міжнародною ситуацією; рекомендує Раді стратегічні підходи та варіанти політики; надає вказівки Військовому комітету, Військово-політичній групі та Комітету з цивільних аспектів управління кризами; забезпечує політичний контроль і стратегічне керівництво операціями з врегулювання криз [29].

Варто відзначити, що в системі Комітету з політики та безпеки (PSC) створені додаткові структурні підрозділи. Серед яких:

– *Військовий комітет Європейського Союзу (KECC / EUMC)* – вищий військовий орган, створений ЄР 22 січня 2001 р. в рамках зміцнення спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Він складається з начальників оборонних штабів (CHOD) держав-членів, які регулярно представлені їхніми постійними військовими представниками. Попри те, що головною метою Комітету є запобігання конфлік-

там та врегулювання криз, він керує всією військовою діяльністю в рамках ЄС, зокрема плануванням і виконанням військових місій і операцій в рамках СПБО і розвитком військового потенціалу [14].

– *Військово-політична група (ВПГ / PMG)* – проводить підготовчу роботу у сфері СПБО для Комітету з політики та безпеки (PSC). Вона охоплює політичні аспекти військових і цивільно-військових питань ЄС, включаючи концепції, можливості та операції та місії. Також вона готує висновки Ради та надає рекомендації Комітету, контролює їх ефективне виконання; сприяє розвитку горизонтальної політики та сприяє обміну інформацією. ВПГ несе особливу *відповідальність щодо партнерства з країнами, які не входять до ЄС*, та іншими організаціями (ЄС-НАТО), а також навчання. Групу очолює представник Верховного представника ЄС [30].

– *Комітет з цивільних аспектів врегулювання криз (CivCom)* було створено 22 травня 2000 р. з представників держав-членів ЄС. Він консулює Комітет щодо цивільних аспектів врегулювання криз, а саме: готує документи щодо планування нових місій; дає рекомендації комітету з питань політики та безпеки; займається розробкою стратегій цивільного управління кризами та цивільного потенціалу [9].

Окрім цих структур, 12 липня 2004 р. Європейською Радою було створено ще одну безпекову інституцію – *Європейське оборонне агентство (EDA)*, на посаду якого було призначено першого виконавчого директора Хав'єра Солану, Верховного представника ЄС з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки [28]. До основних повноважень Агентства належить: підтримка розвитку обороноздатності та військового співробітництва між державами-членами Європейського Союзу; стимулювання оборонних досліджень і технологій і зміцнення європейської оборонної промисловості; військовий вимір політики ЄС [23]. Організаційна структура Агентства складається з трьох операційних директоратів: 1) Директорат промисловості, синергії та сприяючих засобів (ISE); 2) Управління можливостей, озброєнь і планування (CAP); 3) Директорат досліджень, технологій та інновацій (RTI). Доповнюють її Директорат корпоративних послуг (CSD), Юридичний офіс EDA, Офіс головного виконавчого директора (CEPO), Відділ медіа та комунікацій (MCU) та підпорядковані їм підрозділи [26].

Для реалізації ухвалених Європейською Радою рішень у 2010 р. було створено ще і *Європейську службу зовнішніх справ / Європейську дипломатичну службу (ЄСЗС або EEAS)* та офіс *Високого представника ЄС з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки* [10; 20]. Зокрема можна помітити, що після затвердження Глобальної стратегії ЄС у 2016 р. (основи реалізації стра-

тегічної автономії ЄС) ЄСЗС зазнала найбільших трансформацій. Насамперед 1 вересня 2021 р. була створена нова організаційна система Служби. Так, більшість щоденної роботи в штаб-квартирі ЄСЗС було покладено на Генерального секретаря та його заступників, а при Службі створено шість великих відділів, які охоплюють більшість регіонів світу (Африку, Південну та Південну Америки, Азію та Тихий океан, Європу, Східну Європу та Центральну Азію, Близький Схід та Північну Америку) [27; 6, с. 64; 32]; засновано Європейський оборонний фонд – EDF, який став фінансовим інструментом, створеним для підтримки розвитку оборонних спроможностей ЄС. Бюджет Фонду на період 2021–2027 рр. становить 8 мільярдів євро [3]. Інституційно їх доповнюють наступні структурні підрозділи ЄСЗС:

– *Директорат політики безпеки та оборони (SECDEFPOL)*, який відповідає за координацію та управління загальним внеском ЄСЗС у боротьбу із зовнішніми загрозами безпеці та підтримку зусиль із впровадження Глобальної стратегії ЄС у сфері безпеки та оборони, зокрема щодо розвитку політики та інструментів для досягнення рівня амбіцій ЄС і подальшого розвитку СПБО ЄС.

– *Директорат Інтегрованого підходу з питань безпеки та миру (ISP)*, який забезпечує ефективну координацію відповіді ЄС на різних етапах конфлікту – від раннього попередження до політико-стратегічного планування з метою стабілізації ситуації, а також щодо безпеки Громадяни ЄС у кризових зонах. Директорат спирається на те, що реакція ЄС має бути чутливою до конфлікту та базуватися на належному аналізі з акцентом на забезпечення стабілізації та миру [11; 22].

– *Військовий штаб ЄС (EUMS)*. Його діяльність спрямована на надання військової експертизи в рамках Європейської служби зовнішніх справ (EEAS). Зокрема, роль EUMS полягає у забезпеченні раннього попередження, оцінці ситуації, стратегічному плануванні, комунікаційних та інформаційних системах, розробці концепції, навчанні, а також підтримці партнерства. Разом із Військовим комітетом ЄС та партнерами з ЄСЗС Штаб створює умови, за яких військові можуть проводити свої операції та місії разом зі своїми цивільними партнерами на місцях. EUMS підпорядковується Високому представнику/віцепрезиденту (HRVP) ЄСЗС [36].

– *Відділ цивільного планування та проведення (CPCC)* – це Керівний директорат ЄСЗС, який виконує функції оперативного штабу для цивільних місій СПБО. Директор-розпорядник Відділу, окремо для кожної місії, здійснює командування та контроль щодо проведення всіх цивільних операцій з врегулювання кризових ситуацій. Йому допомагають декілька старших експертів з політики та офіцерів місії. CPCC складається з наступ-

них відділів: 1) відділ координації та горизонтальних питань; 2) відділ планування та проведення операцій; 3) відділ персоналу місій; 4) відділ оперативної підтримки місій [33].

– *Спроможність військового планування та проведення (MPCC)* – ця місія була створена 8 червня 2017 р. з метою надання ЄС можливості швидше, ефективніше та результативніше реагувати на виклики безпеки за межами своїх кордонів. MPCC відповідає за оперативне планування та проведення невиконавчих тренувальних військових місій ЄС [37]. Наприклад, метою Місії військової допомоги ЄС Україні (EUMAM) започаткованої 17 жовтня 2022 р., є посилення військових спроможностей Збройних Сил України (ЗСУ) задля захисту територіальної цілісності й суверенітету України та захисту цивільного населення. EUMAM Ukraine має невиконавчий мандат на проведення індивідуальної, колективної та спеціалізованої підготовки до 15 000 військовослужбовців ЗСУ в різних місцях на території держав-членів ЄС [5].

Таким чином ми бачимо, що задля реалізації Європейської стратегічної автономії в системі ЄС створена потужна інституційна основа, яка дозволяє втілити у життя цю Концепцію. Однак доречно також відзначити, що з метою посилення ролі ЄС в системі глобальної безпеки поряд з політичними структурами було створено низку освітніх та науково-дослідних інституцій. Так, ще у 1992 р. був заснований *Супутниковий центр Європейського Союзу (SatCen)*, який знаходиться під наглядом Комітету з питань політики та безпеки (PSC) і під оперативним керівництвом Верховного представника Союзу. З 2002 р. головне завдання Центру полягало у наданні продуктів і послуг геопросторової розвідки в контексті Спільної зовнішньої політики та політики безпеки, переважно через аналіз даних із супутників спостереження Землі. У випадку SatCen варто звернути увагу на те, що він підтримував і підтримує ЄСЗС, Європейську комісію, треті країни та міжнародні організації (ООН і НАТО), у прийнятті рішень у сфері безпеки [17]. Після повномасштабного нападу РФ на Україну 24 лютого 2022 р. ЄС через SatCen відстежує ситуацію в Україні та системно передає наші державі велику кількість супутникових знімків, які є необхідними для прийняття рішень [1].

У січні 2002 р. було створено *Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (EUISS)*. Він є автономним агентством в рамках Спільної зовнішньої політики та політики безпеки (CFSP) ЄС, яка займається аналізом питань зовнішньої політики, політики безпеки та оборони. EUISS, що базується в Парижі та Брюсселі. Основна місія Інституту полягає у створенні аналітичних матеріалів, які можуть бути корисними та актуальними для формулювання політики ЄС [35]. Співробітники Інституту оперативно відстежують найакту-

альніші виклики й загрози європейській безпеці та узагальнюють ці знання в наукових публікаціях та виданнях. Зокрема заслуговує на увагу книга Ніколь Гнесотто «Політика безпеки та оборони ЄС: перші п'ять років (1999–2004)» [19], колективна праця «ЄПБО: перші 10 років (1999–2009)» [13] аналітичне видання «Щорічник європейської безпеки» (виходить з 2013 р., хоча відображує аналітичні дані з 2011 р.; крайній випуск в межах нашого дослідження був у 2022 р.) [24; 18] та інші науково-аналітичні розвідки.

Європейський коледж безпеки та оборони (ESDC) збув заснований у 2005 р. з метою надання освіти стратегічного рівня у сфері Спільної політики безпеки та оборони (CSDP), у тому числі щодо розвитку спільної європейської культури безпеки. Коледж входить до складу ЄСЗС, але має власну правоздатність. Важливо наголосити, що ESDC організований як мережа, що об'єднує цивільні та військові інститути, коледжі, академії, університети, інституції та інших суб'єктів, які займаються питаннями політики безпеки та оборони в межах Союзу [16]. Окрім освітньої складової важливими є оборонно-безпекові дослідження виконані в межах Коледжу [31].

У 2017 р. був заснований *Європейський центр передового досвіду з протидії гібридним загрозам (Hybrid CoE)* – це автономна мережева міжнародна організація, яка протидіє гібридним загрозам. Він зосереджений на розвитку стійкості та нарощуванні потенціалу для протидії гібридним загрозам за допомогою досліджень, практичних тренінгів і навчань з міжсекторальними учасниками. Діяльність Центру також спрямована на взаємодію між приватним і державним, цивільним і військовим, а також академічним сектором, що є надзвичайно важливо [21].

Висновки. У підсумку ми бачимо, що в основі реалізації Концепції Європейської стратегічної автономії лежать насамперед питання безпеки та оборони. Ба більше, реалізація цієї Концепції спирається на потужну мережу безпекових інституцій ЄС, які мають відповідну ієрархію і постійно трансформуються з урахуванням поточних воєнно-політичних викликів та загроз. На горі цієї ієрархічної драбини перебуває Європейська Рада, якій підпорядковуються військові, цивільні та науково-дослідні й освітні установи. Аналіз діяльності цих установ та їх трансформація свідчить, що за останні десятиліття ЄС значно зміцнив свої військові, оборонні та дипломатичні спроможності й став серйозним геополітичним гравцем з точки зору впливу на глобальні політико-економічні та воєнні процеси. Підтверджує цю тезу й широкомасштабне вторгнення росії в Україну у 2022 р., коли ЄС виступив не тільки потужним економічним «плечем» Європи, а й важливим інструментом військової та оборонної підтримки України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. ЄС спостерігає за війною в Україні через супутникові знімки з надзвичайною деталізацією – Боррель. Укрінформ, 26.09.2022. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3580032-es-sposterigae-za-vijnou-v-ukraini-cerez-suputnikovii-znimki-z-nadzvicajnou-detalizacieu-borrel.html>.
2. Загальні інститути безпеки. Довідник НАТО, 2001. 383 с.
3. Кравчик В. Чому в ЄС говорять про стратегічну автономію? Українська призма, 10 липня 2023. <https://prismua.org/%D1%87%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%B2-%D1%94%D1%81-%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%8F%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%83-%D0%B0%D0%B2%D1%82/>.
4. Мандрагеля В. Європейська система колективної безпеки: інституціональні проблеми. Політичний менеджмент, № 1. 2011. С. 133-140.
5. Україна: ЄС започатковує Місію з військової допомоги. Представництво Європейського Союзу в Україні, 15 листопада 2022. <https://cutt.ly/69mgA0A>.
6. Шатун В. Оборонна і безпекова політика Європейського Союзу: формування та еволюція. Наукові праці. Політологія. Випуск 218. Том 230, 2014. С. 60–67.
7. Bono G. European Security and Defence Policy: theoretical approaches, the Nice Summit and hot issues. ESDP and Democracy, 2002 : 52 p.
8. Britz M., Eriksson A. The european security and defence policy : a fourth system of european foreign policy ? Dans Politique européenne 2005/3 (n° 17). PP. 35–62.
9. Committee for Civilian Aspects of Crisis Management (CivCom). European Council; Council of the European Union. 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/committee-civilian-aspects-crisis-management/>.
10. Creation of the European External Action Service. The Diplomatic Service of the European Union, 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/creation-european-external-action-service_en.
11. CSDP structure, instruments and agencies. The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 12.08.2021. https://www.eeas.europa.eu/eeas/csdp-structure-instruments-and-agencies_en.
12. Csernaton R. The EU's Defense Ambitions: Understanding the Emergence of a European Defense Technological and Industrial Complex. Carnegie Europe, December 06, 2021. <https://carnegieeurope.eu/2021/12/06/eu-s-defense-ambitions-understanding-emergence-of-european-defense-technological-and-industrial-complex-pub-85884>.
13. ESDP: The first 10 years (1999-2009) / Giovanni Grevi, Damien Helly, Daniel Keohane. The European Union Institute for Security Studies. Paris, 2009. 451 p.
14. EUMC – European Union Military Committee. The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 24.01.2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eumc_en.
15. European Council. Офіційний сайт, 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/>.

16. European Security and Defence College (ESDC). Офіційний сайт, 2023. <https://esdc.europa.eu/who-we-are/>.

17. European Union Satellite Centre. SatCen, 2023. <https://www.satcen.europa.eu/>.

18. Fiott D., Cullman L. Yearbook of European Security 2022. The European Union Institute for Security Studies. Paris, 2022. 204 p.

19. Gnesotto N. EU Security and Defence Policy: the first five years (1999–2004). Institute for Security Studies. European Union, Paris, 2004. 298 p.

20. High Representative / Vice President. The Diplomatic Service of the European Union, 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/high-representative-vice-president_en.

21. Hybrid CoE, 2023. <https://www.hybridcoe.fi/about-us/>.

22. Integrated Approach for Security and Peace Directorate – ISP. The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 12.05.2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/integrated-approach-security-and-peace-directorate-isp_en.

23. Mission. European Defence Agency. 2023. <https://eda.europa.eu/who-we-are/Missionandfunctions>.

24. Missiroli A. EUISS Yearbook of European Security 2013. The European Union Institute for Security Studies. Paris, 2013. 366 p.

25. Of the treaty on European Union and the treaty on the functioning of THE European Union. Official Journal of the European Union, (2016/C 202/01). [https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=Official%20Journal%20of%20the%20European%20Union%0A%0AC%20202%2F1%0A%0ACONSOLIDATED%20VERSIONS%0A%0AOF%20THE%20TREATY%20ON%20EUROPEAN%20UNION%20AND%20THE%20TREATY%20ON%20THE%20FUNCTIONING%20OF%20THE%20EUROPEAN%20UNION%0A%0A\(2016%2FC%20202%2F01\)&op=translate](https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=Official%20Journal%20of%20the%20European%20Union%0A%0AC%20202%2F1%0A%0ACONSOLIDATED%20VERSIONS%0A%0AOF%20THE%20TREATY%20ON%20EUROPEAN%20UNION%20AND%20THE%20TREATY%20ON%20THE%20FUNCTIONING%20OF%20THE%20EUROPEAN%20UNION%0A%0A(2016%2FC%20202%2F01)&op=translate).

26. Organigram. European Defence Agency. 2023. <https://eda.europa.eu/who-we-are/organigram>.

27. Organisation chart of the EEAS. The Diplomatic Service of the European Union, 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/organisation-chart-eeas_en.

28. Our History. European Defence Agency. 2023. <https://eda.europa.eu/our-history/our-history.html>.

29. Political and Security Committee (PSC). European Council; Council of the European Union. 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>.

30. Politico-Military Group (PMG). European Council; Council of the European Union. 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/politico-military-group/>.

31. Publications. European Security and Defence College (ESDC), 2023. <https://esdc.europa.eu/documentation/>.

32. Structure and Organisation. The Diplomatic Service of the European Union, 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/structure-and-organisation_en.

33. The Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC). The Diplomatic Service of the European Union, 03.10.2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/civilian-planning-and-conduct-capability-cpcc_en.

34. The European Defence Agency (EDA). Офіційний сайт, 2023. <https://eda.europa.eu/home#>.

35. The European Union Institute for Security Studies (EUISS). Official website, 2023. <https://www.iss.europa.eu/>.

36. The European Union Military Staff (EUMS). The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 24.01.2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-staff-eums_en.

37. The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). The Diplomatic Service of the European Union, 28.11.2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/military-planning-and-conduct-capability-mpcc_en.

REFERENCES:

1. (2022). YeS sposterihaie za viinoiu v Ukraini cherez suputnykovi znimky z nadzvychainoiu detalizatsiieiu – Borrel [The EU is monitoring the war in Ukraine through satellite images with extraordinary detail – Borrell]. Ukrinform, 26.09. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3580032-es-sposterigae-za-vijnou-v-ukraini-cerez-suputnikovi-znimki-z-nadzvicajnou-detalizacieu-borrel.html> [in Ukrainian].

2. Zahalni instytuty bezpeky. (2001). [General security institutions]. Dovidnyk NATO, 383 s. [in Ukrainian].

3. Kravchuk, V. (2023). Chomu v YeS hovoriat pro stratehichnu avtonomiiu? [Why is the EU talking about strategic autonomy?]. Ukrainska pryзма, 10 lypnia. <https://prismua.org/%D1%87%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%B2-%D1%94%D1%81-%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%8F%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%83-%D0%B0%D0%B2%D1%82/> [in Ukrainian].

4. Mandrahelia, V. (2011). Yevropeiska systema kolektivnoi bezpeky: instytutsionalni problemy [European system of collective security: institutional problems]. Politychnyi menedzhment, № 1. S. 133–140. [in Ukrainian].

5. (2022). Ukraina: YeS zapochatkovuie Misiiu z viiskovoi dopomohy [Ukraine: EU launches Military Assistance Mission]. Predstavnytstvo Yevropeiskoho Soiuzu v Ukraini, 15 lystopada. <https://cutt.ly/69mgAOA> [in Ukrainian].

6. Shatun, V. (2014). Oboronna i bezpekova polityka Yevropeiskoho Soiuzu: formuvannia ta evoliutsiia [Defense and security policy of the European Union: formation and evolution]. Naukovi pratsi. Politolohiia. Vypusk 218. Tom 230. S. 60–67. [in Ukrainian].

7. Bono, G. (2002). European Security and Defence Policy: theoretical approaches, the Nice Summit and hot issues. *ESDP and Democracy*, 52 p. [in English].

8. Britz, M., Eriksson, A. (2005). The european security and defence policy : a fourth system of european foreign policy ? *Dans Politique européenne*, 3 (17). PP. 35–62. [in English].

9. (2023). Committee for Civilian Aspects of Crisis Management (CivCom). *European Council; Council of the European Union*. <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/committee-civilian-aspects-crisis-management/> [in English].

10. (2023). Creation of the European External Action Service. *The Diplomatic Service of the European Union*.

https://www.eeas.europa.eu/eeas/creation-european-external-action-service_en [in English].

11. (2021). CSDP structure, instruments and agencies. *The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 12.08.* https://www.eeas.europa.eu/eeas/csdp-structure-instruments-and-agencies_en [in English].

12. Csernaton, R. (2021). The EU's Defense Ambitions: Understanding the Emergence of a European Defense Technological and Industrial Complex. *Carnegie Europe*, December 06. <https://carnegieeurope.eu/2021/12/06/eu-s-defense-ambitions-understanding-emergence-of-european-defense-technological-and-industrial-complex-pub-85884> [in English].

13. (2009). ESDP: The first 10 years (1999–2009) / Giovanni Grevi, Damien Helly, Daniel Keohane. *The European Union Institute for Security Studies*. Paris, 451 p. [in English].

14. (2022). EUMC – European Union Military Committee. *The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 24.01.* https://www.eeas.europa.eu/eeas/eumc_en [in English].

15. (2023). European Council. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/> [in English].

16. (2023). *European Security and Defence College (ESDC)*. <https://esdc.europa.eu/who-we-are/> [in English].

17. (2023). European Union Satellite Centre. *SatCen*, <https://www.satcen.europa.eu/> [in English].

18. Fiott, D., Cullman, L. (2022). Yearbook of European Security 2022. *The European Union Institute for Security Studies*. Paris. 204 p. [in English].

19. Gnesotto, N. (2004). EU Security and Defence Policy: the first five years (1999-2004). *Institute for Security Studies*. European Union, Paris. 298 p. [in English].

20. (2023). High Representative / Vice President. *The Diplomatic Service of the European Union*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/high-representative-vice-president_en [in English].

21. (2023). Hybrid CoE. <https://www.hybridcoe.fi/about-us/> [in English].

22. (2022). Integrated Approach for Security and Peace Directorate – ISP. *The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 12.05.* https://www.eeas.europa.eu/eeas/integrated-approach-security-and-peace-directorate-isp_en [in English].

23. (2023). Mission. *European Defence Agency*. <https://eda.europa.eu/who-we-are/Missionandfunctions> [in English].

24. Missiroli, A. (2013). EUISS Yearbook of European Security 2013. *The European Union Institute for Security Studies*. Paris, 366 p. [in English].

25. (2016). Of the treaty on European Union and the treaty on the functioning of The European

Union. Official Journal of the European Union, (2016/C 202/01). [https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=Official%20Journal%20of%20the%20European%20Union%0A%0AC%20202%2F1%0A%0ACONSOLIDATED%20VERSIONS%0A%0AOF%20THE%20TREATY-%20ON%20EUROPEAN%20UNION%20AND%20THE%20TREATY%20ON%20THE%20FUNCTIONING%20OF%20THE%20EUROPEAN%20UNION%0A%0A\(2016%2FC%20202%2F01\)&op=translate](https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=Official%20Journal%20of%20the%20European%20Union%0A%0AC%20202%2F1%0A%0ACONSOLIDATED%20VERSIONS%0A%0AOF%20THE%20TREATY-%20ON%20EUROPEAN%20UNION%20AND%20THE%20TREATY%20ON%20THE%20FUNCTIONING%20OF%20THE%20EUROPEAN%20UNION%0A%0A(2016%2FC%20202%2F01)&op=translate) [in English].

26. (2023). Organigram. *European Defence Agency*. <https://eda.europa.eu/who-we-are/organigram> [in English].

27. (2023). Organisation chart of the EEAS. *The Diplomatic Service of the European Union*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/organisation-chart-eeas_en [in English].

28. (2023). Our History. *European Defence Agency*. <https://eda.europa.eu/our-history/our-history.html> [in English].

29. (2023). Political and Security Committee (PSC). *European Council; Council of the European Union*. <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/> [in English].

30. (2023). Politico-Military Group (PMG). *European Council; Council of the European Union*. <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/politico-military-group/> [in English].

31. (2023). Publications. *European Security and Defence College (ESDC)*. <https://esdc.europa.eu/documentation/> [in English].

32. (2023). Structure and Organisation. *The Diplomatic Service of the European Union*, https://www.eeas.europa.eu/eeas/structure-and-organisation_en [in English].

33. (2022). The Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC). *The Diplomatic Service of the European Union*, 03.10. https://www.eeas.europa.eu/eeas/civilian-planning-and-conduct-capability-cpcc_en [in English].

34. (2023). *The European Defence Agency (EDA)*. 2023. <https://eda.europa.eu/home#> [in English].

35. (2023). *The European Union Institute for Security Studies (EUISS)*. Official website. <https://www.iss.europa.eu/> [in English].

36. (2022). The European Union Military Staff (EUMS). *The Diplomatic Service of the European Union, Strategic Communications, 24.01.* https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-staff-eums_en [in English].

37. (2022). The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). *The Diplomatic Service of the European Union*, 28.11. https://www.eeas.europa.eu/eeas/military-planning-and-conduct-capability-mpcc_en [in English].

Institutional Dimension of the EU security and defense system in the context of the concept of European strategic autonomy

Kotsur Lesia Mykhailivna

Ph.D. in Historical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Political Sciences
Hryhorii Skovoroda University
of Pereiaslav
Sukhomlyns'koho str., 30, Pereiaslav,
Ukraine
ORCID: 0000-0001-8996-1606

Relevance. The global geopolitical transformations of recent decades have prompted the European Union to revise its own security and defense policy, resulting in the concept of European strategic autonomy. It is aimed at increasing the level of independence and autonomy of the European Union in the areas of security, defense and foreign policy. For more than a decade, this idea was filled with an institutional segment, and after its final formalization in 2016, it began to be filled with real content and appropriate mechanisms for its implementation, which led to significant changes in the EU's security policy. *Aim.* Since the institutional capacity to implement this Concept plays a key role in the EU's security policy, it is important to analyze the transformation of the EU's institutional capabilities in the areas of security, defense and foreign policy aimed at strengthening strategic autonomy. *Methods.* The study was conducted taking into account the principles of objectivity and comprehensiveness of the problem; using general scientific methods (analysis, synthesis and abstraction), retrospective and comparative methods, which allowed to identify certain differences in the transformation of the institutional system associated with the emergence of new military and political threats in Europe. Research results have led to the conclusion that the implementation of the concept of European strategic autonomy is based primarily on security and defense issues. The implementation of this Concept is based on a powerful network of EU security institutions, which have an appropriate hierarchy and are constantly transformed in the light of current military and political challenges and threats. At the top of this hierarchical ladder is the European Council, which is subordinated to military, civilian, research and educational institutions. An analysis of the activities of these institutions and their transformation shows that in recent decades, the EU has significantly strengthened its military, defense and diplomatic capabilities and has become a serious geopolitical player in terms of influencing global political, economic and security processes.

Key words: European Union, European Council, institution, security, defense, European strategic autonomy, concept.